УДК 338.43

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Оляднічук Наталія Володимирівна
к.е.н., доцент
Уманський національний університет
м. Умань, Україна

Анотація: У статті розглянуто сучасний стан і тенденції інноваційного розвитку аграрної сфери України в умовах цифрової трансформації та сталого розвитку. Визначено, що інноваційні процеси та науково-технічний прогрес є ключовими чинниками підвищення ефективності аграрного виробництва, збереження природних ресурсів та забезпечення продовольчої безпеки країни. Охарактеризовано роль цифрових технологій у вдосконаленні управління, обліку та аналітичного забезпечення аграрного бізнесу. Наголошено на важливості інтеграції науки, освіти та виробництва у формування ефективної інноваційної інфраструктури та посилення державної підтримки аграрних інновацій. Визначено, що подальший розвиток аграрного сектору має ґрунтуватися на поєднанні інноваційних технологій, управлінських рішень та сталого підходу до використання природних ресурсів, що забезпечить його конкурентоспроможність на вітчизняних та міжнародних ринках.

Ключові слова: Інноваційний процес, науково-технічний прогрес, аграрна сфера.

Сучасний етап розвитку аграрної сфери України характеризується активним впровадженням інновацій, цифрових технологій та науково-технічних досягнень. В умовах глобальних змін, посилення конкуренції на світових ринках продовольства та зростання вимог до якості продукції аграрний сектор стає одним із ключових напрямів реалізації політики сталого розвитку. Саме інноваційні процеси та технічний прогрес мають вагомий вплив

на підвищення ефективності аграрного виробництва, оптимізації витрат, збереженні природних ресурсів та забезпеченні продовольчої безпеки держави.

Інноваційні процеси в аграрній сфері характеризуються комплексною діяльністю, спрямованою на створення, освоєння та поширення нових технологій, методів управління, організаційних форм і технічних засобів у сільськогосподарському виробництві та переробних промислах.

Питання інноваційного розвитку є центром уваги науковців та практиків. Мамчур В., Студінська Г., які вбачають побудову ефективної сфери України в контексті взаємодії двох вагомих складових: підвищення ефективності аграрного виробництва та суттєвого підвищення соціально-економічних умов проживання населення в сільській місцевості [1]. Заїка С., Грідін О., Заїка О. стверджують, що з метою відновлення української економіки, інфраструктури та промисловості, що постраждали від наслідків війни, необхідним буде підвищення конкурентоспроможності шляхом впровадження інноваційних підходів [2]. Андрєєв А. наголошує на необхідності формування комплексної адаптаційної моделі інноваційного розвитку аграрного сектору, яка базується на поєднанні державної підтримки, стимулів для бізнесу та розвитку людського капіталу [3]. Зважаючи на цінні наукові здобутки, питання нормативно-законодавчого, організаційного та управлінського характеру потребують подальшого дослідження та індивідуального підходу (враховуючи особливості аграрної сфери) до їх вирішення. Розвиток основних векторів інноваційного процесу та науково-технічного прогресу передбачає синхронність розвитку галузей і підгалузей аграрного виробництва, що відображається в: технологіях вирощування сільськогосподарських культур, застосуванні точного землеробства, розвитку біотехнологій та генетики, автоматизації та роботизації виробничих процесів, цифровізації обліково-аналітичного забезпечення та управління бізнесом для прийняття рішень. Інноваційні підходи дозволяють підвищити продуктивність праці, забезпечити економію ресурсів, підвищити якість продукції та гарантувати екологічну безпеку виробництва. Науково-технічний прогрес в аграрній сфері сприяє підвищенню ефективності

виробництва, впровадженню інноваційних технологій у рослинництві та тваринництві, переробних підсобних промислах. Він забезпечує раціональне використання ресурсів, оптимізацію витрат та підвищення якості продукції.

Ефективність інноваційного процесу визначається сукупністю та взаємодією наукового потенціалу, фінансової підтримки, організації виробництва та управління, висококваліфікованих кадрових ресурсів, сприятливого ринкового середовища, мал. 1.

Мал. 1. Комплексний підхід до застосування інноваційного процесу в аграрній сфері

Важливим моментом процесу впровадження інновацій є інтеграція науки та підприємницької діяльності, що передбачає спільні проєкти між науковими

установами, закладами вищої освіти та підприємствами аграрного сектору. Ефективна інфраструктура забезпечує трансфер технологій, доступ до фінансування, консультаційних та освітніх послуг для аграрних товаровиробників.

Цифрова трансформація аграрної сфери один із основних чинників сучасного науково-технічного процесу. Найбільш затребуваними напрямами цифровізації є: AgriTech-платформи (для управління ресурсами, аналітики даних та прогнозування врожайності); Big Data та AI (для оптимізації виробничих процесів); дистанційне зондування землі (для оцінки стану посівів); блокчейн (для контролю якості продукції на кожному етапі її руху). Сучасні цифрові рішення підвищують достовірність інформації, прозорість постачальницько-розрахункових операцій, оперативність надання послуг та обґрунтованість прийняття управлінських рішень в аграрній сфері господарювання.

Отже, національна модель економіки має формуватися за принципами оптимальної трьохрівневої секторальної структури: видобуток природних ресурсів, сільське господарство; глибока переробка сировини, промисловість; виконання робіт, надання послуг. Така модель найбільш вдало відображає рівень суспільного розвитку країни та визначає співвідношення між різноманітними видами діяльності. Завдяки тісній взаємодії науки, інновацій та ефективного управління можливим є формування високотехнологічного, екологічно безпечного та конкурентоспроможного аграрний сектору економіки.

Таким чином, інноваційні процеси та науково-технічний прогрес є потужною силою модернізації аграрної економіки країни. Саме вони є визначальними щодо конкурентоспроможності товарного виробництва в аграрному секторі економіки, а також забезпечують ефективне використання ресурсів та сприяють сталому розвитку сільських територій.

Подальший розвиток інноваційних процесів в аграрній сфері економіки вбачаємо в посиленні державної підтримки аграрних інновацій, в розвитку аграрної освіти з підготовкою кваліфікованих фахівців, а також в активізації

міжнародного науково-технічного співробітництва із залученням інвестицій у наукові дослідження та розробки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Мамчур В., Студінська Г. Інноваційний розвиток аграрної сфери в умовах реалізації національної системи стійкості. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-144 (дата звернення: 11.10.2025).

2. Заїка С., Грідін О., Заїка О. Інновації в сталому розвитку аграрного виробництва: тенденції, проблеми, перспективи. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-69 (дата звернення: 12.10.2025).

3. Андрєєв А. Адаптація інноваційних технологій до умов українського агробізнесу в контексті конкурентного середовища. *Економіка та суспільство*. 2025. № 76. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-76-81 (дата звернення: 13.10.2025).